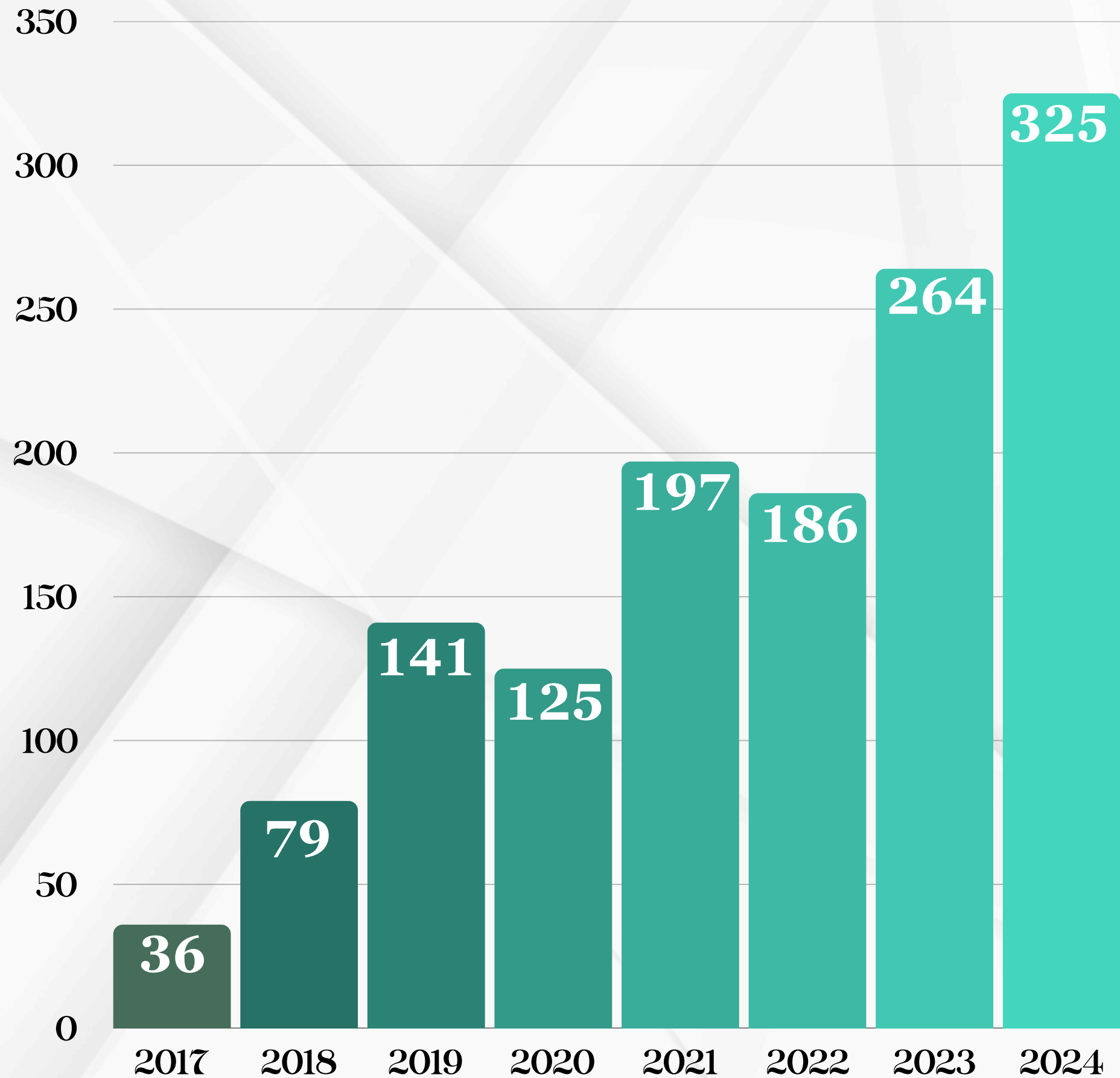

#justiceelates

Зловживання правами у процедурі банкрутства

Дмитро Тиліпський
радник EQUITY

Статистика

Кількість прийнятих Постанов КГС у справах про банкрутство, в яких згадується концепція «заборони зловживання правами»

Суд та римляни

Постанова Об`єднаної палати Касаційного господарського суду від 07.12.2018 року у справі № 910/7547/17

«З конструкції частини третьої статті 13 ЦК України випливає, що дії особи, які полягають у реалізації такою особою свого права, однак вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, є **формою зловживання правом**.

Вчинення власником майна правочину з розпорядження належним йому майном з метою унеможливити задоволення вимоги іншої особи-стягувача за рахунок майна цього власника, може бути кваліфіковане як зловживання правом власності, оскільки власник використовує правомочність розпорядження майном на шкоду майновим інтересам кредитора».

Римляни не мали чіткої концепції, але елементи були створені і застосовувались в римському праві через наступні теорії-догми:

Принцип добросовісності (Bona fides)

Нікому не дозволено використовувати своє право на шкоду іншому (Neminem laedit qui suo iure utitur)

Принцип заборони обману (Dolo malo non videtur)

Судові визначення:

Зловживання правом - це спотворення права. У цьому випадку особа надає своїм діям повну видимість юридичної правильності, використовуючи насправді свої права в цілях, які є протилежними тим, що переслідує позитивне право.

(Постанова ВС від 08.05.2018 у справі № 910/1873/17)

Семантичне тлумачення терміна "зловживання правом" призводить до висновку про те, що його основним змістом є **використання** належного уповноваженій особі **суб`єктивного цивільного права на шкоду іншому** учаснику цивільних відносин.

(Постанова КГС від 02.05. 2024 у справі № 910/862/22 (910/5477/23)

Використання особою належного їй суб`єктивного права **не для задоволення легітимних інтересів**, а з метою заподіяння шкоди.

(Постанова КГС від 27.10.2022 у справі № 904/1907/15)

ЗЛОВЖИЖУВАННЯ

Способи зловживань у справах про банкрутство

Укладення фраздаторних договорів, направлених на виведення активів боржника або створення преференцій для конкретного кредитора

Створення «дружнього» кредитора з метою отримання контролю над процедурою банкрутства та отримання частки активів у процедурі ліквідації/санації

«Штучне» ініціювання справи про банкрутство з метою тиску на боржника

Усунення керівника та покладення виконання його обов'язків на арбітражного керуючого з метою отримання контролю над підприємством

Процесуальні зловживання правами, які можуть переслідувати різні цілі (затягування розгляду справи, введення в оману, тиск на учасників справи та суд тощо)

Фраудаторні угоди як класичний приклад зловживання правом

Критерії фраудаторності: Момент вчинення → Контрагент → Ціна

Ознаки фраудаторного правочину:

- порушення загальних засад цивільного законодавства (засад справедливості, добросовісності та розумності)
- спільною ознакою таких правочинів є вчинення сторонами дій з виведення майна боржника на третіх осіб з метою унеможливлення виконання боржником своїх зобов'язань перед кредиторами
- учинення власником майна правочину на шкоду своїм кредиторам може полягати як у виведенні майна боржника власником на третіх осіб, так і у створенні преференцій у задоволенні вимог певного кредитора на шкоду іншим кредиторам боржника, внаслідок чого виникає ризик незадоволення вимог інших кредиторів (пункт 10.39)
- створення переваг для задоволення вимог "дружнього" кредитора на шкоду іншим своїм кредиторам, порушивши встановлену законом черговість або пропорційність задоволення вимог окремого класу кредиторів;
- задоволення боржником вимог окремого кредитора поза межами конкурсної процедури банкрутства з використанням пов'язаних (або непов'язаних) із боржником осіб підтверджує неправомірну і недобросовісну мету боржника щодо створення йому преференції у виконанні зобов'язань та порушення імперативно встановленої у банкрутстві черговості задоволення вимог певних класів кредиторів.

(Постанова ВП ВС від 07.09.2022 у справі № 910/16579/20)

Поручительство як вид зловживання

постанова Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду від 02.06.2021 у справі № 904/7905/16

Погашення вимог кредиторів як вид зловживання

постанова КГС від 14.03.2024 у справі № 911/1609/21 (911/1280/22)

Дружній кредитор **НЕ** панацея

“Дружній кредитор” — вчинення боржником, за наявності в нього невиконаних зобов’язань та заборгованості перед іншими кредиторами, правочину задля нарощування обсягу наявних кредиторських зобов’язань та в майбутнього формування кредиторської заборгованості із заінтересованим кредитором.

Такі дії боржника не можуть розцінюватися як добросовісні щодо кредиторів, тому не можуть бути підставою для висновку, навіть за умови вчинення певних дій на виконання цього правочину (зокрема щодо прийняття попередньої оплати боржником, оскільки такі не спростовують встановлених обставин справи вчинення оспорюваного правочину без очевидної економічної), що оспорюваний договір не має ознак фродаторного правочину.

(Постанова КГС від 30.10.2024 у справі № 910/862/22 (910/5476/23)).

(Постанова КЦС від 13.02.2025 у справі № 522/5637/16-ц).

Навіть рішення суду не рятує

Суд може відмовити у визнанні вимог кредитора, яке підтверджено судовим рішенням про стягнення боргу, застосувавши підвищений стандарт доказування у справах про банкрутство.

Постанова КГС від 03.12.2024 у справі № 903/1251/23 (903/187/24)

Зміни в Кодекс – позбавлення права голосу

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації» були внесені численні зміни до Кодексу України з процедур банкрутства та запроваджено таке поняття як **кредитори, заінтересовані стосовно боржника**.

Положеннями ст. 47 КУзПБ в редакції Закону 3985-ІХ визначено, що конкурсні кредитори, заінтересовані стосовно боржника, **не мають права вирішального голосу на зборах (комітеті) кредиторів**.

ЗАКОНОДАВЧО ОБМЕЖУЄТЬСЯ ВПЛИВ ПОВ'ЯЗАНИХ ОСІБ З БОРЖНИКОМ НА ПРОЦЕДУРУ БАНКРУТСТВА.

Штучне створення спору про право забороняється

ЕЙ вставай

Там ВС постанову
цікаву видав

Штучного спору про право
більше немає

Нові правки в
Кодекс читав?

Задля **уникнення зловживання** боржником своїми правами і створення спору заради спору, спрямованого на ухилення від відкриття провадження у справі про банкрутство, необхідною умовою оспорення в судовому порядку вимог ініціюючого кредитора є те, що таке **оспорення має відбуватись до подання заяви кредитора про відкриття провадження** у справі про банкрутство.

(Постанова КГС від 10.11.2021 у справі №916/1101/21)

Чи є зловживанням узгоджені спільні дії боржника та кредитора щодо ініціювання справи про банкрутство?

Спойлер: можемо далі зловживати =)

Ухвала КГС від 19.09.2023 у справі № 911/1005/23.

Постанова КГС від 20.03.2024 у справі № 911/1005/23.

“Змусити жити за принципами наврядчи можливо. Але коли виникає судовий спір, то учасники цивільного обороту мають розуміти, що їх дії (бездіяльність) чи правочини можуть бути піддані оцінці крізь призму справедливості, розумності, добросовісності.”

(Постанова КЦС від 14.05.2024 року в справі № 357/13500/18).

**ГОТОВИЙ ВІДПОВІСТИ
НА ВАШІ ЗАПИТАННЯ!**